

ב"ל 37318-11-11 - עדה ארביב נ' המוסד לביטוח לאומי

בית דין אזורי לעבודה בבאר שבע

ב"ל 37318-11-11
02 ינואר 2013

לפני: כב' השופט יוחנן כהן

נציג ציבור מעבידים: מר כפיר יאיר

התובעת: עדה ארביב (-)
ע"י ב"כ: עו"ד אלדד חרש

הנתבע: המוסד לביטוח לאומי
ע"י ב"כ: עו"ד סימונה מימון

פסק דין

תביעה זו עניינה תביעה להכרה בפגיעת התובעת "כתאונת עבודה".

רקע עובדתי

1. לטענת התובעת, הינה עובדת כפקידת זכאות במח' הרווחה של עיריית דימונה, כאשר ביום **23/1/11**, בשעה **07:50** או בסמוך לכך, ביקשה התובעת להגיע לעבודתה מביתה.

אליבא דתובעת, בביתה היו עשרות תיקים בהם טיפלה התובעת במסגרת עבודתה (תיקיות קרטון), ואשר הביאה לביתה על מנת לעבוד עליהם בסוף השבוע אשר קדם לתאונה. לטענת התובעת, עבודה על תיקים בביתה הפרטי הייתה חלק משגרת עבודתה של התובעת והיא עשתה זאת אין ספור פעמים קודם לכן, בידיעת המעביד ובאישורו.

עוד מציינת התובעת, כי בשל מספר התיקים הרב ומשקלם הכבד, החלה מעמיסה תיקים בידיה ונושאת אותם למכוניתה אשר חנתה ברחוב, בפתח חצר הבית בו היא מתגוררת. התובעת חילקה את התיקים ל-3 קבוצות ונשאה בידיה קבוצה אחת בכל פעם, כאשר היא יוצאת מן הבית, צועדת בשביל המוביל אל שער החצר, יוצאת מן השער ומניחה את התיקים ברכבה.

לאחר שהעבירה שתי קבוצות תיקים אל הרכב, הניחה התובעת את תיק הצד שלה על כתפה, הרימה את קבוצת התיקים האחרונה, יצאה את הבית, נעלה את דלת הבית והחלה צועדת בשביל המוביל אל השער. לפתע, בשל העומס והמשקל הכבד של התיקים אשר הרימה בידה, איבדה התובעת את שיווי משקלה, מעדה ונפלה ארצה וכל התיקות אשר היו בידה התפזרו על השביל וסביבתו. התובעת אשר ביקשה לבלום את הנפילה, הושיטה את ידה הימנית אל הקרקע וכתוצאה מכך נחבלה בידה (להלן: "האירוע").

עקב הנפילה נחבלה התובעת בידה הימנית ונגרם לה שבר ברדיוס הדיסקלי. התובעת טוענת כי עסקין בתאונת עבודה, מאחר והתאונה אירעה לה תוך כדי ועקב עבודתה, שהרי ניווד התיקים הינו חלק בלתי נפרד מעבודתה והתובעת נהגה לעשות זאת פעמים רבות במהלך שנות עבודתה בעיריית דימונה.

2. הנתבע טוען כי התובעת נפלה בחצר ביתה הפרטי, הנמצאת בשליטתה המלאה, ולכן אין עסקין בתאונת עבודה. עוד טען הנתבע, כי האירוע מיום **23/1/11**, אינו בחזקת תאונת עבודה כאמור בסעיף 80(1) לחוק, הואיל ולא אירע תוך כדי נסיעתה או הליכתה של התובעת ממעונה לעבודתה; החלקתה של התובעת אשר הביאה לידי נפילתה, לא אירעה עקב סיכוני הדרך וזאת הואיל והנפילה אירעה בתוך מעונה הפרטי של התובעת ובטרם החלה את דרכה לעבודה.

3. הצדדים לא חלקו על מקום הנפילה ובפני בית הדין הוצגו תמונות באשר למיקומה המדויק של הנפילה בשביל החצר המוביל מביתה של התובעת לשער היציאה מהחצר.

רקע משפטי

4. סעיף **79 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב]**, התשנ"ה - 1995 (להלן: "**החוק**") מגדיר תאונת עבודה כ:

"תאונה שארעה תוך כדי עבודתו, ועקב עבודתו אצל מעבידו או מטעמו".

סעיף 80 לחוק יוצר חזקת תאונת עבודה בקובעו:

"רואים תאונה כתאונה בעבודה אף אם -

1. אירעה תוך כדי נסיעתו או הליכתו של המבוטח לעבודה ממעונו או ממקום בו הוא לן אף אם אינו מעונו, מן העבודה למעונו או ממקום עבודה אחד למשנהו, ועקב נסיעתו או הליכתו זו".

5. פסיקה עניפה קיימת בנושא, כששאלת השאלות הינה מתי מסתיימת הדרך ממעונו של העובד, האם לאחר שסגר אחריו את דלת ביתו או עוד לפני כן עת היה בחצר הבית?

6. **בפרשת וקנין** קבע בית הדין הארצי כדלקמן :

"השאלה אשר יש להשיב עליה, כל אימת שטוענים לתאונת עבודה מכוח סעיף 36 (1) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] תשכ"ח - 1968, היא - האירעה התאונה עת כבר היה המבוטח בדרך לעבודה או עדיין היה בדרך, עת היעד לכיוון האחד הוא מקום העבודה והיעד בכיוון השני הוא מעונו של המבוטח או מקום שבו הוא לן; הכל כמובן בסייגים העולים מסעיף 37 לחוק, לשון אחר - אשר ישקול משקל רב היא התשובה לשאלה, אם כבר התחילה דרכו של המבוטח לעבודה או אם כבר הסתיימה הדרך.

אין ליתן תשובה כללית לשאלה האמורה בסעיף הקודם, התשובה תהא שונה עת מדובר בהליכה, מהתשובה עת מדובר בנסיעה במכונית פרטית החונה ליד הבית המצוי בגינה גדורה ושער בגדר; התשובה תהא שונה עת מדובר בבית קומות ובו דירה אחת, מהתשובה עת מדובר בבית קומות ובו יותר מדירה אחת. אשר יקבע תמיד הוא אם, בשים לב לכל הנתונים, יש לומר שעת ארעה התאונה לא היה יותר המבוטח ב"דרכו" אלא הגיע כבר ליעד".

ראה: שמ/0-83 המוסד לביטוח לאומי - סלומון וקנין, פד"ע יא', 327.
וכן ראה: דב"ע מח/0-152 אבו רחמן סולימן - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע כ', 51.

7. **בפרשת גלולה** קבע בית הדין הארצי כי יש לדחות את תביעתה של המערערת להכיר בתאונה, אשר אירעה לה עת מעדה במדרגות בביתה הפרטי כשפניה מועדות לעבודה, כ"תאונת עבודה". ביה"ד הארצי פסק כי "מדרגות המחבורות, בבית פרטי, המובילות לחצר הבית, שעשה שמדרגות אלה, והחצר הן בשליטתו הבלעדית של בעל הדירה, מהוות חלק מהמעון, ולכן תאונה בעת ירידה מאותן מדרגות אינה תאונה ב'דרך לעבודה'".

ביה"ד הארצי קבע כי:-

"ביה"ד לא יוכל לקבוע הלכה שתשמש מפתח לכל דלת ושביל אפשרי. ניתן רק לחזור ולסכם שהקובע לאור מטרת החוק, הוא אם כבר התחילה הדרך לעבודה או אם כבר הסתיימה הדרך, עת שמים לב לשני היעדים המתחייבים מהחוק.

בהשוואה לשיטות הנהוגות בארצות אחרות הפליג המחוקק הישראלי בהרחבת הגנתו על העובד. הוא הכיר, באורח גורף, בתאונת עבודה הנגרמת בעטיים של סיכונים הדרך הדו-סיטרית הישירה בין המעון לעבודה כ"תאונת עבודה", תוך שהטיל את עלותן בעיקר על שכמ המעביד. עולה איפוא השאלה העקרונית - והיא העשויה להיות מוכרעת, גם על פי מדיניות שיפוטית: האם יש הצדקה להטיל על המעביד את עלות התאונות המתרחשות בחלקתו הפרטית של העובד? שם, בחלקתו הפרטית, בין אם שביל, חצר, גינה או מדרגות, חולש העובד על מצב הדברים, שם הוא אדון לעצמו וגורמי הסיכון אינם נכפים עליו מכוח תנאי עבודתו, שם הוא בן-חורין להתמודד עם הסיכונים כראות עיניו ולנקוט באמצעים לסילוקם.

ככל שלתנאי העבודה אין קשר עם הסיכונים שלהם, נחשף העובד, ככל שהוא עצמאי ובלתי תלוי ושולט בסיכונים האורבים לו בחלקתו הפרטית, ואלה אינם נכפים עליו מכוח תנאי עבודתו, מתרופף הקשר בינם לבין העבודה עד כי לא נותר ממנו דבר. קשר זה מן הדין כי יוותר גם בשיטת משפטנו, כתנאי להכרה בתאונות בדרך כבנות גמלת נפגעי עבודה, שהרי ככלות הכל גם הן אינן יוצאות מגדרן של "תאונות עבודה", אשר בעלות ביטוחן נושא המעביד.

את הקשר בין סיכון הדרכים לעבודה מוצאת שיטת משפטנו - כמסתבר בס' 36 (1) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשכ"ח - 1968, בעצם היות הדרך היחודית הישירה לעבודה וממנה מוכתבת לעובד ע"י מיקום אתר עבודתו, ובכך הופכת "הדרך" לחלק מתנאי העבודה. אולם אין הצדקה ל"פלישת הדרך" אל תוך חלקתו הפרטית של העובד, כאשר בתוך חלקתו פנימה נפסקים "תנאי העבודה" - ותחתם שולטים בכיפה תנאי חייו הפרטיים.

המערערת נפלה על מדרגות המחוברות אל דירת מגוריה, הן היו בשליטתה הבלעדית, דרכן נכנסה לדירתה ויצאה ממנה לכל מטרותיה. אין כל ייחוד במדרגות האמורות, הקושר אותן לתנאי עבודתה, ואך יד המקרה היא שנפלה תוך ירידתה בהן, שעה שהיו פניה מועדות לעבודתה. לא די בעיתוי נפילתה האמור על מנת ליצור את הקשר המינימלי לעבודה שמבלעדיו אין להכיר בתאונה כ"תאונת עבודה". (ההדגשות שלי - י.כ.).

ראה: דב"ע נג/0-66 אסתר גלולה - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע כו', 134.

בפרשת וייסמן הינחה עצמו כבוד הנשיא גולדברג ז"ל עפ"י הלכת גלולה, וקבע כי מדרגות עליהן נפלה המערערת, המצויות בתוך חצרה הפרטית של המערערת, הן בשליטתה המלאה, וכאשר הגורם לנפילה נמצא בתחום החצר הפרטית אזי הנפילה לא תחשב לתאונה בדרך לעבודה.

ראה: דב"ע נו/0-222 טלי ויסמן - המוסד לביטוח לאומי (לא פורסם).

עתירה לבג"צ על פסק הדין של בית הדין הארצי בפרשת ויסמן נדחתה, ובג"צ קבע כי תאונה שארעה תוך כדי הליכת המבוטח לעבודה ממעונו תחשב כתאונת עבודה אם היא ארעה במקום שכבר חדל להיות רשות היחיד שלו.

ראה: בג"צ 4197/97 וייסמן - בית הדין הארצי לעבודה (לא פורסם).

זמן רב לאחר מכן, ביום 20.2.02, ניתן פסק דין בבית הדין הארצי בפרשת משה רונן.

בפסק דין זה נקבע :

"כל עוד נמצא המבוטח בתחום בו הוא אדון לעצמו, בו הוא חולש על מצב הדברים בסביבתו, לרבות על הסיכונים הגלומים בה, ולו בלבד השליטה המלאה באמצעים הנדרשים לסילוק הסיכונים הללו - יש לראותו כמי שנמצא ברשות היחיד שלו הלא היא 'מעונו'. בצאתו ממעונו בא המבוטח ברשות הרבים מקום בו אין לייחס לו שליטה ייחודית ומלאה על הסיכונים להם הוא נחשף בדרכו לעבודה. בכך הופכים סיכונים אלה, על דרך החזקה, לחלק מתנאי העבודה וסיכונה..."

מהו אם כן תחום ה'מעון' שממנו והלאה נראה במבוטח כמי שבא ברשות הרבים בעת אירוע התאונה?...עלינו להדרש למבחן אחיד ושוויוני אשר יחצוץ בין רשות היחיד של המבוטח לבין רשות הרבים ויחול כאחד על החצרים הצמודים לבית פרטי ועל אלה הצמודים לדירה בבית דירות.

לשיטתי - ככלל יעמוד התנאי הראשון וההכרחי הוא זה של 'דלת המעון' אשר אותו רואים אנו כחוצץ בין הרשות היחיד לבין רשות הרבים.

במקרים היוצאים מן הכלל, תושג דלת המעון אל החצרים שבקרבת הבית או הדירה. כזאת יעשה בכפוף להתקיימותו של תנאי נוסף לפיו יוכח כי למבוטח 'השליטה המלאה על סיכוני הדרך'... תנאי 'השליטה המלאה' בו מדובר הוא ממין השליטה שיש למבוטח בביתו פנימה בו 'שולטים בכיפה תנאי חייו הפרטיים'...כזו עשויה להיות רחבה הסמוכה לבית הפרטי, מדרגות, שביל או חצר סגורים ומגודרים בשער, שבהם למבוטח בלבד היכולת לקבוע את מצב התחזוקה שלהם, או את פתיחת השער ונעילתו, כדרך שעושה הוא

בדלת ביתו... במקרים כגון אלה, נעתיק, באופן מושגי, את דלת הדירה או דלת הבית אל גבולותיו החיצוניים של התחום האפור שמעבר להם אין ניתן עוד לייחס למבוטח שליטה על הנעשה".

בפסק הדין הנ"ל ציטט בית הדין בהסכמה מפסק הדין **בפרשת גלולה**, ולמעשה קבע את **"מבחן השליטה המלאה"**.

ראה: עב"ל 19/99 **המוסד לביטוח לאומי - משה רונן** (טרם פורסם).

מן הכלל אל הפרט

8. אין חולק על כך כי במקרה שבפנינו נפלה התובעת ונחבלה בחצר ביתה בשביל המוביל מדלת ביתה לשער היציאה מן החצר. על פי ההלכה שפורטה לעיל, ראינו שיש לבחון אם התובעת נפגעה במקום אשר נמצא בשליטתה המלאה ואשר יש לה שליטה על הסיכונים אשר באותו מקום.

התובעת אמנם טוענת כי נהגה לעבוד בביתה באופן קבוע כאשר לקחה עימה תיקים ועבדה עליהם בביתה, אולם, כפי שקבע כב' הנשיא (בדימוס) אדלר **בפרשת רונן**, אין להסתפק במבחן התכליתי של הדרך לעבודה אלא נדרש תנאי נוסף שהוא הימצאות הנפגע במקום עליו אין לו שליטה.

9. זאת ועוד, בכל המסמכים אשר הגישה התובעת לנתבע, בטרם הגשת התביעה לבית הדין, ואף בעת קבלת הטיפול הרפואי, סיפרה התובעת על כך שהחליקה בדרכה לעבודה. התובעת לא ציינה בתביעה לתשלום דמי פגיעה (נ/1), בהודעה שמסרה לחוקר המוסד ואף לא בטופס בל' 250 (נ/5), כי אחזה בתיקים ובשל משקלם איבדה שיווי משקל, מעדה ונפלה. התובעת בכל המקומות הללו טענה כי החליקה בדרכה לעבודה, הא ותו לא.

התובעת נשאלה במסגרת חקירתה הנגדית מדוע לא פירטה את הגרסה בדבר הרמת התיקים, ואיבוד שיווי המשקל, בטרם הגשת תביעתה לבית הדין, וכך השיבה:

"ש. בטופס התביעה למה דיווחת למנגנון החלקה, למה לא סיפרת שהלכת עם התיקים ואיבדת שיווי משקל?"

ת. כי לא יודעת, לא ראיתי לנכון לספר לעובדת מנגנון את כל השתלשלות

העניינים, בעבודה שלי ידעו שאני לוקחת תיקים באופן קבוע, במיוחד במצבי לחץ.

ש. ביום המחרת את הוצאת טופס בל 250 שזה נ/5?

ת. כן. מילאו לי בעירייה על ידי עפרה.

ש. גם פה בתיאור התאונה לא מדובר על נפילה כפי שאת מספרת בתצהיר, אלא רשום החליקה?

ת. לא סיפרתי לעובדת המנגנון את כל השתלשלות האירועים זה נכון.

ש. את מסרת הודעה לחוקר המל"ל, את זוכרת, האם זאת חתימתך?

ת. כן.

ש. כשהוא שאל אותך מה קרה, את ענית שיצאת מהבית הלכת והחלקת נפלת על הריצפה ובלמת ביד, למה לא סיפרת לחוקר שנכנס ויצאת מספר פעמים והיית עם תיקים?

ת. כי החוקר הגיע אחרי 3-4 חודשים אחרי התאונה, זה היה בערב פסח, אני זוכרת כמה ימים לפני, הוא לא הודיע לי, יכולתי לא להיות בבית, הוא נכנס, אמר את עדה, ירד גשם בחוץ, הוא לא נכנס אמר שהוא החוקר של המל"ל ביקשתי שיכנס אמר לא אני ממחר, אין לי זמן, אין לי זמן, שאל איפה זה קרה הראיתי לו עהיד, אמר בואי אצלם אותך, לא הסכמתי, אמר לי שזה לא נורא זה רק למל"ל, עמדתי, הוא צילם אותי וזהו.

ש. בכל זאת את סיפרת על הנפילה?

ת. הוא עמד בכניסה, מה שהיה חשוב לו הוא רק רצה לדעת איפה זה קרה וכשהראיתי לו הוא צילם אותי וברח."

(פרוטוקול מיום 12/11/12, עמ' 4 ש' 19 - עמ' 5 ש' 6).

10. בקשר לדברים שמוסר נפגע לחוקר הנתבע ועל העדפת גרסה שמסר הנפגע לחוקר, על פני גרסה מאוחרת "ומשופצת" בעדותו בבית הדין, נאמרו בדב"ע נ/37-0 **חיים אוחנה - המל"ל**, עב' ארצי לא (3) 66, הדברים הבאים:

"צדק בית הדין קמא בקביעתו כי קיימת סתירה מהותית בין גרסאות

המערער וכי יש להעדיף את גרסת המערער בהודעה בפני חוקר המשיב על פני גירסתו בפני בית הדין. מסקנה זו נשענת על פסיקתו של בית הדין הארצי לעבודה. לעניין זה ראה: דב"ע נב/0-13 מירון - המוסד לביטוח לאומי פד"ע כד 82, 87: "עם זאת, רשאי בית הדין לא להאמין לעדים המעידים לפניו, כאשר הוא מצביע על "הסתירות בין דבריהם בבית הדין לבין תשובותיהם לחוקר המוסד כדו"חות שהוגשו לבית הדין" (דב"ע לא/0-78 בעמ' 159). ועוד נאמר בעניין זה כי דברים שנאמרו בהודעה לחוקר "יכולים לסייע בהתדיינות לעמוד על מהימנות עד, כך שסתירה בין עדות ובין "הודעה" יש להסביר וליישב" (דב"ע מא/0-72).

הוא הדין בענייננו, משאין ספק כי בעדותה בבית הדין "שיפצה" התובעת את גירסתה המקורית, כפי שמסרה בהודעתה לחוקר ובטופס תביעתה, ושינתה אותה לצורך הדיון.

אשר על כן מסקנתנו כי הגרסה הראשונית של התובעת לפיה החליקה בשביל הנמצא בחצר ביתה, כפי שמסרה לחוקר המל"ל וכפי שפירטה בתביעה לדמי פגיעה ובטופס בל' 250, היא הגרסה הנכונה באשר לקרות האירוע.

אנו קובעים כי לתובעת הייתה שליטה מלאה על חצר ביתה. התובעת הייתה אחראית על אותו שביל המוביל מביתה לשער היציאה מהחצר והיא החליקה בשל סיכון דרך שברשות מעונה הפרטי, ולא בשל התיקים אותם אחזה, כמפורט לעיל.

11. כללו של דבר, מסקנתנו כי אין המדובר בתאונת עבודה, ודין התביעה להידחות.

12. משמדובר בתביעה מכוח חוק סוציאלי, אין צו להוצאות.

13. ערעור בזכות לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים בתוך 30 יום מיום המצאת פסק הדין.

ניתן היום, כ' טבת תשע"ג, (02 ינואר 2013), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

יוחנן כהן, שופט

נציג ציבור- מעבידים:
מר כפיר יאיר
קלדנית: רות רחמים.